

УДК 338.48-52(234.421.1:477)

Милько Інна,
кандидат економічних наук, доцент,
Волинський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра менеджменту та адміністрування,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0001-9723-2614,
e-mail: mylko.inna@vnu.edu.ua

Нагорнова Олена
кандидат економічних наук, доцент,
директор ТОВ Кожтекс ЛТД,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0003-3930-6587,
e-mail: lennok@ukr.net

Ожема Сергій,
кандидат економічних наук,
Відокремлений структурний підрозділ ЗВО
«Відкритий міжнародний університет розвитку людини «Україна»
Луцький інститут розвитку людини,
кафедра інформаційної діяльності та туризму,
м. Луцьк, ORCID ID 0000-0001-7304-378X,
e-mail: ozhema@ukr.net

<https://doi.org/10.29038/2786-4618-2022-02-108-117>

СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ РОЗВИТКУ СПОРТИВНОГО ТУРИЗМУ В КАРПАТАХ В УМОВАХ НЕСТАБІЛЬНОСТІ

У статті визначено сутність спортивного туризму, наведено основні відмінності між спортивним туризмом та спортивно-оздоровчим туризмом. Охарактеризовано основні напрями сучасного спортивного туризму. У статті виділено особливості розвитку спортивного туризму на прикладі одного із Карпатських регіонів – Івано-Франківської області. Оцінено вплив періоду карантинних обмежень на туристичну сферу регіону та періоду відновлення туристичних потоків у 2021 році. Проаналізовано заходи по розбудові туристичної інфраструктури Івано-Франківської області. Зазначено основні проблеми, які залишаються і які потрібно усунути, щоб сприяти розвитку туризму у Карпатському регіоні. У статті запропоновано цілі і завдання для розвитку спортивного туризму у Івано-Франківській області. Розроблено пізнавально-спортивний туристичний маршрут для популяризації спортивного туризму у Карпатському регіоні.

Ключові слова: спортивний туризм, спортивно-оздоровчий туризм, спортивно-пізнавальний маршрут, туристичний продукт.

Inna Mylko,
PhD in Economics, Associate Professor,
Lesya Ukrainka Volyn National University,
The Department of Management and Administration,
Lutsk

Olena Nahornova
PhD in Economics, Associate Professor,
Director Kozteks Ltd,
Lutsk

Ozhema Serhii
PhD in Economics,
Open International University of Human Development «Ukraine»
Lutsk Institute of Human Development,

The Department of Information Activity and Tourism,
Lutsk**STRATEGIC DIRECTIONS OF SPORTS TOURISM DEVELOPMENT IN THE
CARPATHIANS MOUNTAINS UNDER CONDITIONS OF INSTABILITY**

The article defines the essence of sports tourism, gives the basis of the difference between sports tourism and sports and health tourism. The main directions of modern sports tourism - route tourism and competitions are described. The article highlights the features of the development of sports tourism on the example of one of the Carpathian regions - Ivano-Frankivsk region. The impact of the period of quarantine restrictions on the tourism sector of the region and the period of recovery of tourist flows in 2021 is estimated. Measures to develop the tourist infrastructure of Ivano-Frankivsk region are analyzed. Measures to promote the tourist potential of Ivano-Frankivsk region were evaluated. The list of tourist objects created at the expense of the state financing and private investments is defined. The main problems that remain and need to be addressed to promote tourism in the Carpathian region are identified. The list of measures of the Regional target program of tourism development in Ivano-Frankivsk region for 2022-2026 is presented. The article offers the purposes and tasks for development of sports tourism in Ivano-Frankivsk region. A cognitive-sports tourist route has been developed to popularize sports tourism in the Carpathian region. The cognitive-sports tourist route will include the following tourist objects: Manyavsky temple, Manyavsky waterfall, Carpathian volcano. Sports and educational tourist route «Manyavsky waterfall» is created on the principle of accessibility for all stakeholders. Maintenance and use of the route will be provided to local communities.

Key words: sports tourism, sports and health tourism, sports and educational route, tourist product.

Постановка проблеми. У сучасних умовах спочатку світової корона-кризи, а зараз – військової агресії росії, туристична сфера переживає суттєві труднощі, оскільки туристична мобільність суттєво обмежена і на невизначений час припинена загалом, оскільки війна в Україні на тривалий час зупинить туристичні потоки, особливо іноземних туристів.

Загалом туристична сфера є комплексуютьою, оскільки сприяє зростанню зайнятості, диверсифікації економіки, забезпечує інвестиційну привабливість національної економіки, сприяє збереженню та розвитку культурного потенціалу, сприяє збереженню екологічно безпечного навколишнього середовища. Ми знаємо досить багато різних видів туризму, проте сьогодні особливо актуальним є активний відпочинок, що цілком зрозуміло після жорстких обмежень. Саме спортивний туризм є активним способом пересування, який має за мету ознайомлення з природою, культурою, історією туристичних об'єктів по маршруту подорожі, відновлення фізичних, психічних, духовних сил людини. Важливо сьогодні у світі розвивати і популяризувати спортивний туризм в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Вивченню спортивного туризму присвячені роботи таких вітчизняних науковців: В. Бабарицької, О. Бейдика, І. Бережної, М. Вдовиченко, Н. Коленда [14], О. Колотуха [4], О. Любіцевої, Т. Любонько, О. Малиновської, В. Мацоли, С. Мельниченко, О. Міщенко [14], І. Єрко [14], А. Єрко [3], І. Смирнов, Г. Стеблій, В. Руденка, Т. Ткаченко, Л. Тимошенко [11], С. Фокін [12], Л. Черчик [14], Н. Чорненької, а також зарубіжних авторів: І. Балабанова, Ю. Веденіна, І. Зоріна, В. Квартальнова, В. Преображенського, К. Купера, Д. Флетчера, Д. Гільберта, С. Ванхілла, Н. Лейпера та інших.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Туризм загалом та спортивний туризм, зокрема, в останні роки перебуває у досить складному становищі спочатку через пандемію, а тепер – через війну в Україні. Така ситуація призвела до особливої уваги, яку приділяють багато науковців розгляду цієї проблеми. Ми зосередились нашу увагу на розробленні стратегічні напрямів розвитку спортивного туризму в Карпатах в умовах нестабільності.

Виклад основного матеріалу. Спортивний туризм посідає особливе місце в загальній системі туристської діяльності, має соціальну спрямованість, створює позитивний суспільний ефект з точки зору його масової доступності та оздоровлення нації. Погоджуємось з Колотухою О.В., що спортивний туризм є вагомим складовою соціально орієнтованого туризму, оскільки йому притаманні такі ознаки: самодостатність, організаційна цілісність, комплекс усталених норм та правил регулювання туристсько-спортивної діяльності, наявність власної інфраструктури, автономність, кадровий потенціал [4].

У сучасному світі спортивний туризм є сектором міжнародного бізнесу, в який активно надходять інвестиції, який привертає увагу політиків, світових ЗМІ, тисячі туристів і глядачів. Обсяг ринку спортивного туризму щороку складає від 12 до 15 млн. дол. США. На сайті Федерації спортивного туризму України розміщено прогноз зростання ринку спортивного туризму 6% щорічно у короткостроковій перспективі. За оцінками Всесвітньої туристичної організації (UNWTO), на спортивний туризм припадає 10 % світової туристичної галузі з оборотом близько 800 млрд. дол. США [5].

Ерко А.В. вважає, що під спортивно-оздоровчим туризмом варто розуміти фізичну активність людини із відновленням фізичного та психічного здоров'я у природному середовищі, визначною рисою якого є пересування місцевістю з подоланням природних перешкод із зануренням в історію й культуру території, якою здійснюється подорож. Таким чином такий вид туризму дозволяє комплексно реалізувати такі функції: спортивній, пізнавальній, рекреаційній, життєвій [3].

Помітною є різниця між поняттями спортивного та спортивно-оздоровчого туризму, на чому наголошує Фокін С.П. Спортивний туризм – це специфічний вид туристсько-спортивної діяльності, яка спрямована на випробовування фізичних, психічних, духовних сил людини, удосконалення туристської майстерності та виконання нормативних спортивних розрядів. Спортивно-оздоровчий туризм спрямований на оздоровлення, а не на спортивні досягнення учасників [12].

На схемі представлено найбільш суттєві відмінності між спортивно-оздоровчим та спортивним туризмом.

Рис. 1. Відмінності між спортивно-оздоровчим та спортивним туризмом*

Джерело: *Розроблено автором [2]

Спортивний туризм передбачає, що учасники прагнуть подолати природні перешкоди з найкращим результатом та вдосконалити попередні досягнення. Такі туристи удосконалюють власні знання, уміння, навички за рахунок своєї фізичної підготовки.

Сучасний спортивний туризм розвивається у двох напрямках:

- 1) маршрутний туризм, який полягає у проходженні туристсько-спортивних маршрутів;
- 2) змагання.

В історії розвитку спортивного туризму в Україні ці два напрямки завжди були нероздільними [11].

Сьогодні туристсько-спортивні походи і змагання в Україні можуть бути організовані за такими видами туризму: пішохідного, лижного, гірського, водного, велосипедного, автомобільного, мотоциклетного, спелеологічного, вітрильного, також їх комбінації. Екстремальні види спортивного туризму – подорожі на конях, повітряних кулях, дельтапланах, парапланах, під водою – не можуть бути реалізовані, оскільки не можна створити повністю безпечні умови таких подорожей.

Метою спортивного туристичного маршруту є здійснення туристами-спортсменами походів розробленими маршрутами різної складності. Учасники долають маршрут з природними перешкодами, використовуючи різні засобами пересування, автономне життєзабезпечення учасників в різних кліматично-географічних і погодних умовах. Це дозволяє підвищити туристсько-спортивну майстерність.

Змагання походять у вигляді туристсько-прикладного багатоборства. Учасники повинні подолати відносно короткі дистанції на місцевості з природними і штучними перешкодами із застосуванням спортсменами різноманітної туристської техніки і тактики. Мета спортивних туристів – перемога над суперниками, вдосконалення техніки і тактики туризму, зростання спортивної майстерності та спортивної кваліфікації [4].

Особливості розвитку спортивного туризму розглянемо на прикладі одного із Карпатських регіонів – Івано-Франківській області.

Івано-Франківщина – один із лідерів внутрішнього туризму України, щороку область відвідує 2 млн. туристів і екскурсантів. У 2020 році пандемія COVID-19 призвела до глобального колапсу міжнародного та внутрішнього туризму. Запровадження всеохоплюючого карантину у 2020 році суттєво знизилась ділова активність, запроваджено обмеження на пасажирські перевезення, припинено роботу закладів готельно-ресторанної індустрії. Несприятлива епідеміологічна ситуація призвела до значних збитків у туристичній індустрії Івано-Франківської області. 15% суб'єктів господарювання в області припинили діяльність, готельєри сплатили на 10%, а туристичні фірми – на 25% відповідно менше податків і зборів, доходи закладів готельної індустрії зменшились майже на 25%. За офіційними даними у 2020 році Івано-Франківську область відвідало 1,8 млн. туристів і екскурсантів, що на 10 % менше, ніж у 2019 році. За таких негативних тенденцій Прикарпаття зайняло друге місце в Україні за кількістю внутрішніх та іноземних туристів, які були обслуговані суб'єктами туристичної діяльності.

У 2021 році відновились активність у сфері подорожей в Україні та на Івано-Франківщині, зокрема. Спостерігався ріст в'їзних та внутрішніх туристичних потоків, за підсумками 7 місяців 2021 року туристичний збір в області у розмірі 5,8 млн. грн. перевищив річний показник минулого року. За даними Державного агентства розвитку туризму України у 2021 році Івано-Франківська область увійшла до п'ятірки найбільш популярних та найбільш відвідуваних туристичних дестинацій України [6].

У 2020-2021 роках у рамках реалізації заходів регіональної цільової програми розвитку туризму в області облаштовано нові рекреаційні зони, розроблено 100 км туристичних маршрутів, встановлено 16 туристично-інформаційних стендів, створено 20 віртуальних турів цікавими туристичними об'єктами і атракціями та розміщено на сайті www.iftourism.com.

Вагомий вплив на розвиток туристичної інфраструктури мають реалізовані проекти-переможці конкурсів ініціатив місцевих карпатських громад, проектів та програм місцевого самоврядування, що співфінансувались за рахунок коштів обласного бюджету.

Упродовж 2020-2021 років туристичний потенціал Івано-Франківської області за участі суб'єктів туристичної діяльності презентовано на традиційних і он-лайн виставках, форумах та інших заходах; організовано ознайомлювальні тури для журналістів, блогерів, туроператорів; реалізовано промоційні проекти «Вікенди на Івано-Франківщині», «Невдома: мандруй незвіданим Прикарпаттям». Виготовлено та розповсюджено різноматематичні промоційні видання; створено кілька відеофільмів,

проведено 3D сканування 50 об'єктів культурної спадщини області. Спільно з гідами у 2021 році організовано ІХ-ий сезон щотижневих безкоштовних екскурсій в місті Івано-Франківськ.

Важливою стала розбудова туристичної інфраструктури Івано-Франківської області. За рахунок приватних інвестиційних коштів у 2019-2021 роках створено етнопарк «Гуцул Ленд» (с. Полянця), Парк історії землі (с. Підгір'я), мережі музеїв. У цей же період за рахунок державних коштів реалізовано такі проекти: «Глемпінги – створення ексклюзивного туристичного продукту в природоохоронних територіях», «Створення культурно-мистецького туристичного комплексу «Мальований дзбан».

За кошти регіональних органів влади втілено проекти міжнародної технічної допомоги: «Світ Карпатських розет – заходи із збереження унікальності культури Карпат», «Способи життя в Карпатах: відродження традиційних культур праці», «Bike AccеNT: велосипедна доступність об'єднує території», «Карпатські лісові школи – пілотне співробітництво для охорони природи та екологічної освіти», «Підтримка розвитку системи географічних зазначень в Україні», «Розвиток транскордонного співробітництва для популяризації об'єктів історичної та культурної спадщини на прикордонній території Румунії і України».

На жаль, усі напрацьовані перспективи у розвитку туристичної сфери у Івано-Франківській області перекреслила війна. Хоча туристичні атракції сьогодні можуть побачити та відвідати вимушені переселенці та місцеві мешканці, які не виїхали за кордон, рятуючись від російської агресії.

Звичайно, варто зазначити основні проблеми, які залишаються і які потрібно усунути, щоб сприяти розвитку туризму на Прикарпатті в майбутньому:

- 1) незадовільний стан окремих ділянок місцевих доріг, що знижує рівень доступності туристичних локацій;
- 2) обмежене бюджетне фінансування для удосконалення рекреаційної інфраструктури і промоції сфери туризму у Івано-Франківській області;
- 3) нерівномірний розподіл забезпечення територіальних громадах області об'єктами туристичної та загальної інфраструктури;
- 4) обмежена кількість сучасних інтерактивних туристичних атракцій;
- 5) обмежений асортимент якісних туристичних продуктів для внутрішніх та іноземних туристів;
- 6) відсутність програм пільгового кредитування для суб'єктів туристичної діяльності;
- 7) надмірна плинність персоналу у туристичній сфері;
- 8) засміченість рекреаційних зон, руйнування природно-заповідних екосистем транспортними засобами;
- 9) відсутність належного контролю за водовідведенням у туристичних центрах області [7, 9].

В таблиці 1 зведені основні заходи, що стосуються розвитку спортивного туризму у Карпатському регіоні – Івано-Франківській області.

Таблиця 1

Перелік заходів Регіональної цільової програми розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2022-2026 роки*

Захід	Очікувані результати
Підтримка оновлення туристичних маршрутів і екологічних стежок	Розвиток активних видів туризму та створення відповідної інфраструктури
Підтримка розвитку туристичної інфраструктури Дністровського каньйону	
Створення умов для безпеки туристів і екскурсантів, впровадження системи GPS-моніторингу «Порятунок в горах»	Підвищення рівня безпеки туристів і екскурсантів. Запобігання травматизму, нещасним випадкам. Підвищення ефективності пошукових операцій
Сприяння реалізації грантових проєктів	Розвиток нових туристичних продуктів, атракцій, удосконалення туристичної

	інфраструктури
Сприяння розвитку інноваційних видів туризму (археологічний, геологічний, квест-туризм, кінний туризм, кулінарний, орнітологічний)	Підтримка і створення нових туристичних маршрутів і атракцій
Проведення конкурсу студентських туристичних проєктів і стартапів	Реалізація спільних із суб'єктами туристичної діяльності заходів у сфері туризму
Організація та сприяння проведенню туристичних промоційних заходів (фестивалів, форумів, конференцій, «круглих столів», змагань, акцій тощо)	Популяризація туристичного потенціалу області
Організація проведення ознайомлювальних турів, рекламних, інформаційних акцій для суб'єктів туристичної діяльності, засобів масової інформації, блогерів	
Створення і підтримка цифрових продуктів. Просування туристичних ресурсів у соціальних мережах	

*Складено автором за матеріалами [7]

Отож, спортивний туризм є важливим напрямом розвитку внутрішнього та зовнішнього туризму в Україні та у Івано-Франківській області, зокрема. Щоб досягнути позитивних результатів у цій сфері, потрібно забезпечити досягнення нижче наведених цілей.

1. Створити сприятливі умови для залучення інвестицій, що дозволять будувати нові та модернізувати існуючі об'єкти спортивно-туристичної інфраструктури.

2. Розробити механізм виділення земельних ділянок під будівництво спортивних комплексів та супутніх об'єктів спортивно-туристичної інфраструктури.

3. Реалізувати заходи для активізації масового внутрішнього спортивного туризму для пропагування здорового способу життя та підвищення якості життя українців.

4. Удосконалювати систему безпеки у сфері спортивного туризму (екстремальний, пригодницький, автомобільний, велосипедний, вітрильний, водний, гірський, пішохідний, спелеологічний).

5. Поєднувати спортивний туризм з відвідуванням природних пам'яток, рекреаційних зон, історико-культурних об'єктів країни та регіону [13, 15].

Запропоновані цілі варто конкретизувати такими завданнями:

1) особливу увагу треба звернути на розробку інноваційних комплексних туристичних продуктів, їх оновлення;

2) напрацювати комплекс заходів для популяризації та промоції туристичного продукту на внутрішньому та світовому ринках;

3) забезпечити туристичну галузь спеціалістами з відповідними компетентностями [8].

Цілі і завдання для розвитку спортивного туризму у Івано-Франківській області представлені на рис. 2.

Як ми зазначили вище, варто більше уваги приділяти просуванню та популяризації нашої країни як території, де можна отримати якісний спортивно-туристичний продукт.

Щоб популярним став спортивний туризм, потрібно проводити рекламно-інформаційні кампанії для повідомлення про проведення спортивних змагань світового рівня; про можливість отримання фізкультурно-оздоровчих послуг; про організацію спортивно-туристичних видовищ; про спонсорів та благодійників спортивних заходів [10].

Ми досліджуємо базові аспекти розвитку спортивного туризму, тому є певні специфічні особливості, які варто враховувати. Туристична інфраструктура в цьому випадку повинна враховувати потреби спортсменів та вболівальників. Вони повинні мати доступ до інформації про можливі програми екскурсій містом чи регіоном з відвідуванням особливих туристичних об'єктів; важливо забезпечити доступність туристичних об'єктів різними видами транспорту.

Навчальні заклади повинні готувати компетентних фахівців, які можуть створювати конкурентний туристичний продукт та вільно спілкуватись як з внутрішніми, так і іноземними туристами.

Важливо сформувати інформаційно-рекламні агенції для повідомлення та поширення актуальної інформації про проведення спортивних заходів та існуючі можливості для туристів.

Рис. 2. Цілі і завдання для розвитку спортивного туризму у Івано-Франківській області*

*Складено автором

Як ми вище зазначали, метою розвитку спортивного туризму є популяризація здорового способу життя та покращення його якості, то саме водний туризм з цієї точки зору є особливо дієвим, зокрема заняття веслуванням. Простота і ритмічність рухів, вплив свіжого повітря, води і сонця, постійні зміни ситуацій визначають оздоровчий і одночасно загартовуючий ефект. При систематичних заняттях водним туризмом (веслуванням) удосконалюються фізичні якості людини. Тренування викликають значні зрушення з боку серцево-судинної та дихальної систем, посилюють обмінні процеси, позитивно впливають на нервову систему. Як свідчать дослідження Пономарьової В., водний туризм характеризується найбільшою профілактичною цінністю серед різних видів активного відпочинку,

друге місце займає «плавання», наступну сходинку розділили «оздоровчий біг» та «велосипедний туризм», четверте місце – «веслування», п'яте – «ритмічна гімнастика» [1].

Популяризувати спортивний туризм в Карпатах можна через культурно-туристичний маршрут (знакування, інформаційні табло різними мовами, створення мапи), його популяризація, відкриття нових туристичних локацій для широкого загалу, привернення уваги до об'єктів, які руйнуються, відновлення наукового інтересу до маловідомих і забутих сторінок української історії, розбудова партнерств між представниками сфери туризму та органами місцевого самоврядування; промоція культурно-історичних і природних об'єктів регіону, розвиток внутрішнього та в'їзного туризму.

Об'єкти, з яких сформований культурно-туристичний маршрут, вимагають ґрунтовного вивчення, тому одним із завдань є активізація наукових досліджень у цьому напрямку.

Сучасні карантинні обмеження у світі суттєво знизили туристичну мобільність, тому особливо важливим завданням стало активізувати внутрішній туризм, що вимагає збільшення кількості цікавих туристичних локацій, відкриття нових і популяризації забутих та маловідомих туристичних DESTINATION.

Ми пропонуємо розробити новий спортивно-пізнавальний туристичний маршрут, який буде базуватись на туристичних об'єктах, які відіграли вагомий роль у формуванні української державності у Середньовіччя, розселенні слов'янських племен, особливостей розміщення городищ часів Русі-України.

Культурна спадщина відіграє особливу роль серед багатьох факторів і умов життя людства. Пам'ятки культури підтримують культурну різноманітність країни й роблять істотний внесок у збалансований розвиток регіону та визначення національної ідентичності.

Спортивно-пізнавальний туристичний маршрут може включати нижче перераховані об'єкти у межах туристичного маршруту.

1. Найдавніший у Карпатах православний монастир – Манявський скит – український Афон. Манявський скит заснували ченці-послушники із цієї Святої Гори у 1608 році. Століттями скит був важливим релігійним, культурним, освітнім осередком. Храм знаходиться у мальовничому карпатському міжгір'ї з оздоровлюючим мікрокліматом, первісною дикою природою поблизу села Маняви Богородчанського району на Івано-Франківщині (відстань від обласного центру – 45 км).

2. Манявський водоспад – один з найвищих водоспадів в Карпатах (масив Горгани). Розташований у межах Богородчанського району Івано-Франківської області, на південний захід від села Манява. Від села до Манявського водоспаду 7,5 км (біля річки є детальний стенд з декількома маршрутами добирання до водоспаду). Неподальк знаходиться Карпатський вулкан (с. Старуня). Дістатись до села можна власним авто, автобусом або велосипедом.

Представляючи та популяризуючи спортивно-пізнавальний туристичний маршрут, варто стимулювати мешканців населених пунктів збирати старожитності та створювати власні музеї для відтворення та збереження пам'яті про побут наших предків.

Спортивно-пізнавальний туристичний маршрут повинен бути вільним у доступності через встановлення карти маршруту, знакування маршруту, інформаційні табло на місці кожного об'єкту (українською, англійською мовами).

Щоб проінформувати потенційних туристів (велотуристів, піших туристів, автомобілістів), потрібно розробити такі канали просування спортивно-пізнавального туристичного маршруту: сторінка маршруту на офіційних сайтах органів місцевого самоврядування; сторінка в соціальних мережах. Необхідно розробити друковану продукцію – друковані путівники «Манявський водоспад», які будуть поширюватись серед екскурсійно-туристичних бюро; зробити промоційну продукцію з логотипом маршруту: ручки, блокноти, папки. Також потрібно подбати про друк банера, який можна використовувати при проведенні офіційних заходів.

Спортивно-пізнавальний туристичний маршрут «Манявський водоспад» буде доступний для усіх зацікавлених сторін у будь-який час (мапа, знакування, інформаційні стенди українською, англійською мовами). Обслуговування і використання маршруту буде передано селищним громадам. Органи місцевого самоврядування зможуть використовувати створений сайт, сторінку в соціальних

мережах, розвивати співпрацю з закордонними партнерами, в подальшому проводити спільні заходи, використовувати спортивно-пізнавальний туристичний маршрут; туристичні фірми можуть включати його до своїх туристичних продуктів.

Висновки та пропозиції. Розроблення нових спортивно-пізнавальних туристичних маршрутів з включенням об'єктів історико-культурної спадщини і природних об'єктів створить умови для популяризації Карпат серед потенційних туристів. Донесення інформації про такі туристичні продукти до туристичних агенцій та екскурсійних бюро дозволить налагодити співпрацю між представниками туристичної сфери, органами місцевого самоврядування, закладами вищої освіти. Також це стане передумовою для відновлення інтересу наукових кіл до досліджень культурно-історичних пам'яток Карпатського регіону, сприятиме залученню учнівської та студентської молоді до вивчення історії краю через проведення конференцій-конкурсів; активну промоцію культурного різноманіття Карпат, розвитку спортивно-пізнавального туризму.

Джерела та література

1. Бондаренко І.Г., Бондаренко О.В. Стан та проблеми розвитку водного туризму. *Основи спортивного туризму в рекреаційній діяльності*. 2016. С. 37-41. URL: 168367-1-10-20161015.pdf
2. Ганопольський В.І. Структурно-функціональна модель туризму: питання змісту та спортивно-туристичної діяльності. *Гум. вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький держ. пед. ун-т ім. Григорія Сковороди»: наук. теор. зб., спец. вип.* Переяслав Хмельницький: СПД Шумейко С.С., 2005. С. 6-20.
3. Єрко А.В. Конструктивно-географічні засади організації спортивно-оздоровчого туризму Волинської області.: автореф. дис. ... к-та географ. наук : 11.00.11 / ВНУ ім. Л. Українки. Луцьк, 2021. 20 с.
4. Колотуха О. В. Геопросторова організація спортивного туризму: монографія. Кіровоград: ФОП Александрова М.В., 2015. 448 с.
5. Офіційний сайт Федерації спортивного туризму України. URL: www.fstu.com.ua.
6. Офіційний сайт Івано-Франківської обласної державної адміністрації. URL: <https://www.if.gov.ua/news/prikarpatyya-sered-lideriv-vnutrishnogo-turizmu-za-pidsumkami-minulogo-roku>
7. Регіональна цільова програма розвитку туризму в Івано-Франківській області на 2022-2026 роки. URL: <https://www.if.gov.ua/regionalni-cilovi-programi>
8. Сініцина Г.А., Тарасов І.Ю. Проблеми та перспективи розвитку підприємств туристичної галузі України. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/196.pdf>
9. Стратегія розвитку Івано-Франківської області на 2021-2027 роки. URL: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/ivano-frankivska-strategiya-rozvytku-ivano-frankivskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf>
10. Телетов О.С., Карпець В.І. Маркетинг спортивного туризму. URL: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_1_56_72.pdf
11. Тимошенко Л. О., Лабарткава К. В. Спортивний туризм : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. фіз. виховання і спорту : у 2 ч. ЛДУФК, 2012. Ч. 1. 150 с.
12. Фокін С.П., Манько Ю.А. Проблеми термінологічного апарату спортивного туризму. Актуальні проблеми країнознавчої науки. Мат. II Міжнар. Наук.-практ. Інтернет-конференції. Луцьк: ВежаДрук, 2015 С.108-112.
13. Черненко А.П. Сучасний стан розвитку спортивного туризму в Україні. Проблеми та перспективи. *Географія та туризм*. 2010. Вип.9. С.110-114.
14. Черчик Л., Єрко І., Коленда Н., Міщенко О. Сучасний стан розвитку туристично-рекреаційного комплексу Волинської області : Монографія. Луцьк : Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, 2014. 152 с.
15. Mylko I., Nahornova O., Ozhema S. Strategy for the development of the tourism sector of the country and its regions in a crisis. *National Interest Academic Journal*. №2(6). 2022. Pp. 56–68. URL: <https://sc01.tci-thaijo.org/index.php/NIT/article/view/240132>

References

1. Bondarenko I.H., Bondarenko O.V. (2016). Stan ta problemy rozvytku vodnoho turyzmu.[Status and problems of water tourism development]. *Osnovy sportyvnoho turyzmu v rekreatsiinii diialnosti*. P. 37-41. Retrieved from: 168367-1-10-20161015.pdf . [in Ukrainian].
2. Hanopolskyi V.I. (2005). Strukturno-funktsionalna model turyzmu: pytannia zmistu ta sportyvno-turystychnoi diialnosti.[Structural and functional model of tourism: issues of content and sports and tourism activities]. *Hum. visnyk DVNZ «Pereiaslav-Khmelnyskyi derzh. ped. un-t im. Hryhoriia Skovorody»: nauk. teor. zb., spets. vyp. Pereiaslav Khmelnytskyi: SPD Shumeiko S.S., P. 6-20*. [in Ukrainian].
3. Yerko A.V. (2021). Konstruktyvno-heohrafichni zasady orhanizatsii sportyvno-ozdorovchoho turyzmu Volynskoi oblasti.: avtoref. dys. ... k-ta heohraf. nauk. [Constructive and geographical principles of organization of sports and health tourism of Volyn region]. 11.00.11 / VNU im. L. Ukrainky. Lutsk., 20 p. [in Ukrainian].
4. Kolotukha O. V. (2015). Heoprosorova orhanizatsiia sportyvnoho turyzmu: monohrafiia. [Geospatial organization of sports tourism]. Kirovohrad: FOP Aleksandrova M.V., 448 p. [in Ukrainian].
5. Ofitsiinyi sait Federatsii sportyvnoho turyzmu Ukrainy. [Official site of the Federation of Sports Tourism of Ukraine]. Retrieved from: www.fstu.com.ua. [in Ukrainian].
6. Ofitsiinyi sait Ivano-Frankivskoi oblasnoi derzhavnoi administratsii. [Official site of Ivano-Frankivsk Regional State Administration]. Retrieved from: <https://www.if.gov.ua/news/prikarpattya-sered-lideriv-vnutrishnogo-turizmu-zapidsumkami-minulogo-roku>. [in Ukrainian].
7. Rehionalna tsilova prohrama rozvytku turyzmu v Ivano-Frankivskii oblasti na 2022-2026 roky. [Regional target program for tourism development in Ivano-Frankivsk region for 2022-2026.]. Retrieved from: <https://www.if.gov.ua/regionalni-cilovi-programi>. [in Ukrainian].
8. Sinitsyna H.A., Tarasov I.Iu. (2017) Problemy ta perspektyvy rozvytku pidpriemstv turystychnoi haluzi Ukrainy. [Problems and prospects for the development of enterprises in the tourism industry of Ukraine]. Retrieved from: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2017/01/196.pdf>. [in Ukrainian].
9. Stratehiia rozvytku Ivano-Frankivskoi oblasti na 2021-2027 roky. (2020). [Development strategy of Ivano-Frankivsk region for 2021-2027.]. Retrieved from: <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/04/ivano-frankivska-strategiya-rozvytku-ivano-frankivskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf>. [in Ukrainian].
10. Tielietov O.S., Karpets V.I. (2015). Marketynh sportyvnoho turyzmu. [Sports tourism marketing]. Retrieved from: https://mmi.fem.sumdu.edu.ua/sites/default/files/mmi2015_1_56_72.pdf. [in Ukrainian].
11. Fokin S.P., Manko Yu.A. (2015). Problemy terminolohichnoho aparatu sportyvnoho turyzmu. [Problems of the terminological apparatus of sports tourism]. *Aktualni problemy krainoznavchoi nauky. Mat. II Mizhnar. Nauk.-prakt. Internet-konferentsii. Lutsk: VezhaDruk, Pp.108-112*. [in Ukrainian].
12. Chernenko A.P. (2010). Suchasnyi stan rozvytku sportyvnoho turyzmu v Ukraini. [The current state of development of sports tourism in Ukraine]. *Problemy ta perspektyvy. Heohrafiia ta turyzm. Vyp.9. Pp.110-114*. [in Ukrainian].
13. Cherchyk L., Yerko I., Kolenda N., Mishchenko O. (2014). Suchasnyi stan rozvytku turystychno-rekreatsiinoho kompleksu Volynskoi oblasti: Monohrafiia. [The current state of development of the tourist and recreational complex of the Volyn region]. Lutsk : Skhidnoievropeyskyi natsionalnyi universytet imeni Lesi Ukrainky, 152 p. [in Ukrainian].
14. Mylko I., Nahornova O., Ozhema S. (2022). Strategy for the development of the tourism sector of the country and its regions in a crisis. *National Interest Academic Journal*. №2(6). Pp. 56–68. Retrieved from: <https://sc01.tci-thaijo.org/index.php/NIT/article/view/240132>. [in English].

Стаття надійшла до редакції 20.05.2022 р.